

Co.
lectia
,
de economie

JAMES K. GALBRAITH

DESPRE INEGALITATE

Teoria inegalității economice
pe înțelesul tuturor

Traducere din engleză de
Robert Dobre

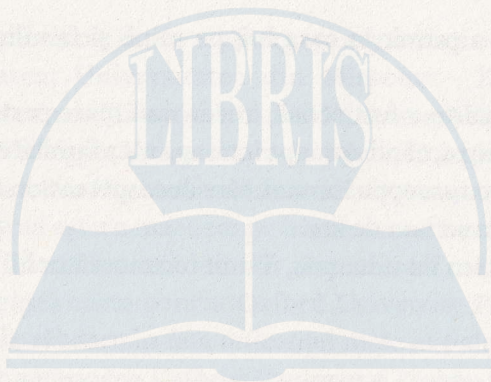

PUBLICA

Cuprins

Prefață	9
Mulțumiri	11
1. Inegalitatea	15
AR TREBUI SĂ NE PESE?	
2. Inegalitatea în istoria gândirii economice	29
3. Inegalitatea categorială	53
4. Concepte majore ale distribuției	69
5. Indicatori ai inegalității	85
6. Cauzele variației inegalității în Statele Unite	101
7. Cauzele variației inegalității în lume	123
8. Ne întoarcem la epoca victoriană?	149
9. Norme și consecințe	163
10. Politici împotriva inegalității	177
11. Un comentariu asupra averii și puterii	195
O ultimă digresiune	207
ADUCE EGALITATEA ECONOMICĂ VICTORIA ÎN RĂZBOI?	
Anexă	223
Lectură suplimentară	233
Bibliografie selectivă	239

1

Inegalitatea

AR TREBUI SĂ NE PESE?

Ce este inegalitatea economică?

Egalitatea – „susținem că aceste adevăruri sunt evidente, precum acela că toți oamenii sunt creați egali”; „justiție egală în fața legii”; *liberté, égalité, fraternité* – este un ideal. Inegalitatea, pe de altă parte, este realitatea noastră cotidiană, mai ales în sfera economică. Câteodată, o deplângem. Dar trăim cu ea, deoarece nu avem încotro. Inegalitatea ne definește și ne modelează viețile. Pentru majoritatea oamenilor – excepțiile ne sunt cunoscute drept asceți, în mare măsură admirați, dar puțin imitați –, realitatea inegalității generează competiția, care determină statutul, rangul și prestigiul și, prin urmare, succesul și eșecul în viață.

Inegalitatea economică și socială are multe forme. *Clasa* – o denumire a unui grup – este una dintre ele; pe vremuri, clasa era mai rigid definită decât acum, dar este încă prezentă printre noi. *Rangul* arată locul unui individ pe scara realizărilor, veniturii și puterii. *Averea* este un concept care descrie evaluarea financiară a unei persoane sau posesiunile unei familii; este un inventar al lucrurilor deținute. *Venitul* este un flux al resurselor accesibile, măsurate de-a lungul timpului. Între națiuni, *cetățenia* stabilește o ierarhie de drepturi pentru protecție și asupra bunurilor comune, cum ar fi asigurarea socială și de sănătate. În interiorul familiilor, rolurile membrilor și cele de

gen stabilesc o ierarhie a puterii și a privilegiilor. Oricare dintre acestea reprezintă o dimensiune a inegalității.

Economiștii tind să fie interesați mai ales de trei tipuri de inegalitate: de plată, de venit și de avere. Aceasta nu pentru că tipurile enumerate mai sus sunt neapărat cele mai importante forme ale inegalității. Comparate, spre exemplu, cu inegalitatea de rasă sau de gen, acestea pot fi strâns legate sau nu de stres, de fericire și de simțul dreptății sau al nedreptății printre aletele. Dar noi, economiștii, avem tendința de a studia ceea ce putem să măsurăm cel mai ușor. Iar banii reprezintă unitatea noastră de măsură. Poate că aceștia sunt o măsură deformată – într-adevăr, sunt o măsură deformată –, dar o folosim, deoarece ne este la îndemână. O folosim cu speranța că, astfel, putem descoperi ceva care merită să fie știut în lume.

Ce este inegalitatea de plată? Ce reprezintă inegalitatea venitului? Ce este inegalitatea averii?

Plata și câștigurile sunt termeni care se referă la răsplătirea muncii. Ele cuprind plățile în regie*, care se execută în funcție de numărul de ore lucrate, și salariile**, care sunt determinate anual și nu depind de numărul de ore lucrate efectiv. Beneficiile, bonusurile și compensațiile amânate*** pot fi și ele incluse în

* În engleză, „wages”, termen ce reprezintă o plată regulată, având o bază orară, zilnică sau săptămânală, oferită de un angajator personalului său, în special pentru munca manuală sau necalificată (n.t.).

** În engleză, „salaries”, termen ce reprezintă o plată regulată fixă făcută de un angajator pentru o muncă profesională sau de birou, opusă muncii manuale (n.t.).

*** În Statele Unite, compensațiile amânate reprezintă un aranjament în care o parte a venitului unui angajat este plătită la o dată ulterioară obținerii venitului. Exemple de compensații amânate pot fi pensiile, planurile de pensii și opțiunile pe acțiuni. Cel mai important beneficiu al acestor compensații este amânarea impozitării venitului până la data la care acesta este obținut (n.t.).

modalitățile de plată. Inegalitatea plății, câștigurilor și salariilor reflectă ratele de plată ale diferitelor slujbe și structura slujbelor disponibile în diferite societăți. Economiștii din industrie tind să se concentreze mai mult asupra relației dintre structura industriilor și distribuția plății. Economiștii din domeniul muncii studiază adesea caracteristicile personale – rasă, gen, vârstă, educație – ale celor care dețin slujbele respective.

Venitul este un concept mai larg. În plus față de câștiguri, venitul include componente precum dividendele, dobânda, drepturile de autor, câștigurile de capital marcate, veniturile din chirii și plățile de transfer de la guvern, cum ar fi asigurarea de șomaj. Valoarea unor beneficii precum bonurile de masă* pot să fie incluse sau nu; de obicei, plata unei asigurări de sănătate nu este inclusă în venit. Contabilii care calculează venitul național folosesc, de asemenea, un concept de „venit atribuit”, a cărui componentă majoră este valoarea chiriei casei ocupată de proprietarii ei. Totuși, practica normală de măsurare a inegalității veniturilor în majoritatea țărilor este aceea de a respecta codul fiscal: „venit” este ceea ce codul fiscal îți cere să raportezi ca venit. În țările în care nu există impozit pe venit sau în care acesta este slab colectat, statisticile de venit trebuie să se bazeze pe sondaje care pot varia în funcție de conținutul acestora – dacă aceste sondaje sunt efectuate.

Averea este valoarea plasată într-o mulțime de dețineri sau active. Averea include activele financiare, precum banii, acțiunile și obligațiunile la valoarea lor de piață. Mai include valoarea caselor, clădirilor, obiectelor de artă, automobilelor, bijuteriilor și a altor posesiuni, din care se scad orice obligații de plată referitoare la acestea. În plus, mai include și valoarea prezentă și viitoare a fluxurilor de venit, cum ar fi Social

* Un cupon vândut sau transferat gratuit în cadrul unui program federal către persoane aflate sub pragul sărăciei, folosit pentru a cumpăra alimente de la anumite magazine (n.t.).

Security*, Medicare și Medicaid în Statele Unite. Câștigurile și veniturile sunt active: acestea sunt măsurate de-a lungul unei perioade, cum ar fi o săptămână, o lună sau un an. Averele este un capital care poate fi evaluat în orice moment. Totuși, pentru că nu există o taxă generală pe avere, regulile de definire a ceea ce se include sau nu în capital nu sunt stricte. Uneori, este folosită o definiție mai strictă, alteori, una mai generală.

Inegalitatea de plată sau de câștig este destul de ușor de evaluat din sursele de date disponibile; statele de plată ale companiilor sunt ubicue, iar sondajele săptămânale sau lunare despre câștiguri sunt foarte răspândite. Inegalitatea de venituri este, de asemenea, relativ ușor de evaluat în țările care au sondaje de încredere sau raportări fiscale bune. Dar acestea nu sunt prea multe; cele mai bune seturi de date referitoare la impozitarea veniturilor sunt prezente în doar 29 de țări, în majoritate vorbitoare de engleză, așa că mare parte din datele referitoare la venituri provin din sondaje. Inegalitatea de avere este și mai greu de evaluat, iar rezultatele vor diferi în funcție de definiția folosită a averii; doar câteva țări fac sondaje oficiale referitoare la situația averii. Deținerea de active financiare este inegală; majoritatea oamenilor nu acumulează avere din venitul obținut prin muncă. Averele imobiliare este mult mai larg distribuită, iar averea reprezentată de fondurile Social Security este deținută pe scară largă de gospodării, proprietari de case și rentieri. Dar casele sunt greu de evaluat, iar averea din Social Security este adesea neglijată.

Un paradox al studiilor efectuate în această zonă este acela că unele dintre lucrurile de care ne pasă cel mai mult sunt cel mai dificil de măsurat și viceversa, lucrurile pe care ne este cel

* Social Security este un program guvernamental american care furnizează asistență economică persoanelor aflate în șomaj, cu dizabilități sau în vârstă; programul este finanțat prin impozitarea companiilor și angajaților (n.t.).

mai ușor să le măsurăm sunt câteodată acelea pentru care avem puține motive să le luăm în calcul.

Ce s-a întâmplat în ultimii ani cu inegalitatea economică în Statele Unite și în lume?

Spre sfârșitul secolului XX, inegalitatea din cele mai multe țări pentru care avem date – care nu sunt prea multe – a avut o tendință de scădere. Pentru Statele Unite, majoritatea surselor sunt de acord că inegalitatea a atins un vârf în 1929, apoi a scăzut în timpul sărăcirii generale din timpul Marii Crize, precum și în anii de recuperare economică susținută prin programul New Deal*, iar apoi a scăzut accentuat în timpul mobilizării militare pentru cel de-al Doilea Război Mondial. După război, rezultatele măsurătorilor au indicat un nivel de stabilitate a inegalității mai mic sau mai mare, cu câteva scăderi la sfârșitul anilor 1960 sub efectul programelor „Războiul împotriva Sărăciei”** și „Marea Societate”***.

Începând cu anii 1970, inegalitățile de plată și de venit au început să crească în Statele Unite. Această creștere s-a manifestat cu precădere la începutul anilor 1980 – determinând audieri în Congres, audieri organizate de autor la Comitetul

* New Deal este un set de programe și politici introdus în anii 1930, proiectat să asigure refacerea economică și reforma socială în timpul primelor mandate ale președintelui F.D. Roosevelt (n.t.).

** Războiul împotriva Sărăciei (War on Poverty) este numele neoficial dat legislației introduse în Statele Unite de președintele Lyndon B. Johnson, în 1964. Această legislație a fost propusă de Johnson ca răspuns la o rată a sărăciei la nivel național de aproximativ nouăsprezece procente (n.t.).

*** Marea Societate (Great Society) a fost un set de programe economice în Statele Unite ale Americii anunțat de președintele Lyndon B. Johnson la Universitatea din Ohio și promovat ulterior de el și colegii democrați din Congres în 1960. Aceste programe au avut două obiective principale: eliminarea sărăciei și a nedreptății rasiale (n.t.).